

стороны, она сама отвечает за свое будущее, которое творит своим интеллектом и способностью к самосовершенствованию.

Ключевые слова: искусственный интеллект, суперинтеллект, сингулярность, виртуальная реальность, киборг, постчеловек, технонаука.

SUMMARY

Zlenko N. The problem of artificial intelligence: the socio-philosophical analysis

The article reveals the essence and meaning of the concept of artificial intelligence. It is proved that in order to understand the concept of artificial intelligence correctly, it is necessary to have additional knowledge on many disciplines especially philosophy, biology, psychology and linguistics. The analysis of scientific literature made it possible to state that the problem under investigation is complex both in the theoretical and practical terms. Emphasis is placed on the classification of approaches to the definition and development of the concept of artificial intelligence, their synthesis and found general basic features, typical features, the main objects and boundaries of the subject area. Attention is drawn to the problems of integration of the brain and computer networks, as well as the possibility of transferring features to a computer medium, and the object of science and its procedures are virtualized. The problem of creating artificial intelligence as the probable element of cyberspace is considered. It is stressed that a person, on the one hand, depends on the technological development of his own society. On the other hand, he is responsible for his future, which creates his intellect and ability to self-improvement.

Keywords: artificial intelligence, superintellect, singularity, virtual reality, cyborg, postman, techno science.

УДК: 141.144:140.8

В.О. Мазуренко, Ю.В. Логвиненко

КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

МОНАДОЛОГІЯ МИКОЛИ РУДЕНКА: САМОБУТНІСТЬ ТА ОРИГІНАЛЬНІСТЬ НАУКОВОЇ ПЛАТФОРМИ МИТЦЯ

У розвідці доведено унікальність теорії монад М. Руденка, який першим у світовій науці вивів фізичні характеристики Монади: вирахував радіус, масу, густину, енергію та довів, що Монада може ущільнюватися та створювати

гравітаційне поле. Теорія Монад українського філософа пропонує як альтернативну стаціонарну (на відміну від відомої нам ізотропної) модель Всесвіту, у якій все ґрунтується на принципі загального порядку без жодних випадковостей.

Ключові слова: М. Руденко, монадологія, монада, сила Моносу.

Постановка проблеми. Поняття Монади є найскладнішим у філософському вченні М. Руденка. Монада лежить в основі його унікальної моделі Світобудови – від електрона і людини як частки земної цивілізації до Світової Монади, яка перебуває у центрі Всесвіту.

Результатом пошуків письменника стала праця «Гносис і сучасність», яку автор датує квітнем-травнем 1976 року. Її було конфісковано працівниками КДБ і сховано в архівах Комітету понад два десятиліття. Повернувся до цієї праці письменник у січні 1999 року: переписав п'ятий розділ, розширив десятий і ретельно відредагував увесь текст. Праця «Гносис і сучасність» – це, за словами самого автора, результат наукових пошуків всього життя.

Аналіз наукових публікацій з проблеми. Основна увага дослідників зосереджена на вивченні мови творів і окремих жанрів творчого доробку М. Руденка (Т. Гажа, М. Кудрявцев, О. Бровко), авторської концепції буття, економіко-філософської системи письменника та вченого (М. Слабошпицький, Л. Талалай В. Шевчук), громадянської позиції та політичної діяльності М. Руденка (Є. Сверстюк, Н. Осипова). Було детально вивчено та проаналізовано основні віхи життєвого та громадського життя прозаїка, поета, драматурга, зроблено огляд творчості, зібрано інтерв'ю, проаналізована поезія, художня проза, п'єси, досліджено внесок М. Руденка у розвиток національної школи фізичної економії.

Теоретичні основи досліджень І. Власенка та В. Шевчука дали можливість пізнати унікальність будови Всесвіту за Миколою Руденком. Однак, незважаючи на окремі ґрунтовні студії праця «Гносис і сучасність (Архітектура Всесвіту)» не отримала належного вивчення та популяризації. Вагомою причиною цього була майже тридцятилітня заборона та вилучення творів письменника з бібліотек тоталітарним режимом СРСР.

Мета статті – здійснити аналіз теорії монад М. Руденка, виокремити та обґрунтувати оригінальні філософські ідеї дослідника, викладені ним у праці «Гносис і сучасність (Архітектура Всесвіту)».

Виклад основного матеріалу. Вчення М. Руденка про Монаду виникло із прагнення письменника зрозуміти будову Всесвіту. У найголовнішій праці свого життя «Енергія прогресу» письменник-філософ пише: «XX століття лишило нащадкам досить дивне уявлення про Світобудову. Почнемо з так званої ізотропності Всесвіту. Йдеться про те, що Всесвіт однаковий в усіх напрямках – у ньому відсутній центр. ... Важко повірити в такий хаос на самій вершині Всесвіту – там, де мав мешкати Бог» [4, с. 496]. Письменник переконаний, що лише та

наука, яка змальовує Всесвіт єдиним живим організмом, спроможна стати наукою третього тисячоліття. Від того, чи зрозуміє людство своє призначення у Всесвіті, буде можливим подальший цивілізаційний розвиток.

М. Руденко стверджував, що «Гносис був і назавжди залишиться **найзагальнішим** (тут і далі виділ. М. Р. – В.М.) знанням про Всесвіт – тобто основою більшості метафізичних систем та релігій, які при детальному вивченні майже не різняться між собою. Тільки Гносис, за переконанням дослідника, здатний прилучити людство до знання Всесвіту про самого себе.

На думку М. Руденка, вести мову про Гносис – це, по суті, говорити про закономірність Числа, у яке гностиками закладено знання про закономірність Всесвіту. Письменник наголошує, що в ході цивілізаційного розвитку людство почало сприймати Число лише як кількісну величину – таким чином сьогодні втрачається філософське значення Числа.

У основі старовинного Гносису лежить Дев'ятка. М. Руденко трактує Дев'ятку наступним чином: «І позитивний простір (звідки діє Світло), і простір негативний (звідки діє Темрява) мають по три виміри. Разом з тим ці виміри можна розглядати як вектори сил. Це не умовність – це фізична реальність. В кінцевому підсумку просторова динаміка складається так, що проти **шести** зовнішніх сил діють **шість** сил внутрішніх, – і це є динамічно-просторовий кістяк будь-якої сфери. Далі ми побачимо, що тіло як таке можна розглядати лише з погляду існування сфери: сфера – єдина об'єктивна реальність, яка належить тілу чи взагалі світові. У свою глибину тіло (як і сам Всесвіт) складається з ущільнених сфер. В теорії відносності це виступає в більш абстрагованому вигляді як **кривизна** простору. ... До речі, Атлант, який з наказу Зевса тримає небозвід на власних плечах, – це також Дев'ятка. В міфології сховано старовинну модель Всесвіту – це, звісно, не новина. Щоб Дев'ятка заговорила, потрібний був Данте, який називав себе не поетом, а «геометром» [4, с. 535-536]. Із роздумів М. Руденка видно, що письменник робить спробу об'єднати всі способи тлумачення світу – від наукового до того, що метафорично викладений у міфах.

Письменник розкриває давню «таємницю» Дев'ятки та її роль у Світобудові: «Тепер ми шукаємо те космічне джерело, яке стоїть в основі фотосинтезу, – тобто в основі Життя. Це – Монада. Або Дев'ятка. Шість сил, які творять сферу, і три додаткові – Вільне Світло, Світло-Творець» [4, с. 537].

У основу свого вчення про Монаду М. Руденко поклав піфагорійський смисл: «У Піфагора є прекрасне поняття, яке об'єднує в собі фізичне й метафізичне, – **Монада!** Гадаю, це те ж саме, що в пізніших гностиків називалося Пліромою. Це одночасно і субстанційна одиниця Буття, і Єдине. Або Єдиний. У Піфагора Єдиний виглядає так: Бог є Природа, Природа є Бог» [4, с. 522].

М. Руденко трактує Монаду як субстанцію: «Монада – субстанційна одиниця Буття. І водночас – Єдине» [4, с. 573]. Монада М. Руденка – неподільна, у ній повністю відсутнє речовинне.

М. Руденко переконаний, що Монада від моменту зародження шукає для себе колектив, щоб вижити, водночас прагне до самовираження: «Її змушують це робити обставини. Без будь-яких ухилень в бік метафізичності ми маємо право казати про природний колективізм Монад. Об'єднані в колектив Монади стають тілом або системою тіл» [4, с. 586]. Він побудував досить складну й розмиту ієрархічну систему монад, які об'єднані спільною метою: «Сенс ієрархічного формування Монад полягає в тому, щоб у центрі системи створити простір, який заповнить собою Вільне Світло, без домішків темряви – тобто Бог. Отже, Галактична Монада – це фактично Палац Творця, а не «чорна діра»!.. [4, с. 594-595]. Із безлічі Монад створюється Центральна Монада – таким чином мільярди зірок своїми зусиллями відбиваються від натиску необжитого простору. Монади М. Руденка володіють здатністю до самовдосконалення.

Виходячи з міркувань про об'єктивну реальність (письменник розумів об'єктивну реальність як реальність не лише для відчуттів людини, а для самого Всесвіту), М. Руденко стверджує, що, окрім Монад, у світі немає жодних інших реальностей [4, с. 577]. Він наділяє Монаду надзвичайною силою – силою Творця: «Монада – субстанційна одиниця Світового Буття. Все народжується з неї – енергія, дія, розум» [4, с. 587].

Монада М. Руденка є матерією, але матерією Світла. Вона коливається, і таким чином створює сфери: «Простір довкола Монади побрижений, як вода в озері побрижена там, де впав камінь. Ці брижі довкола Монади стабільні (вони є сфери), бо стабільно врівноважено дві протилежні сили – відцентрову й доцентрову. Щоправда, деякі порушення рівноваги виникають – і тоді на Землю приходять землетруси» [4, с. 581]. Цими коливаннями кожна Монада створює довкола себе потужне гравітаційне поле.

М. Руденко визначив початок і кінець гравітаційного поля Монади [4, с. 603-604]: $R = \frac{R_0 \cdot c^2}{V^2}$, де V – швидкість речовинного об'єкта від мікрочастки до галактики, c – швидкість світла у вакуумі, R_0 – радіус Монади, R – відстань від Монади до речовинного об'єкта, що рухається на орбіті. Це рівняння виправдовує себе всюди – від атомного світу через Сонячну систему до Галактики.

Виходячи з загальної моделі, де найбільша величина завжди перебуває в центрі, М. Руденко визначив, що Монада має густину: «Найбільше ущільнення ми бачимо в Монаді» [4, с. 582]. Густина монади залежить від її радіуса: «чим більший радіус Монади, тим менша її густина» [4, с. 561]. Густину Монади він встановив за формулою: $\rho = \frac{M}{V}$, де ρ – густина матерії, M – маса Монади, V – її об'єм.

Масу Монади сховано в силі тиску Світового Простору на Монаду. Маса є складником сили стискування, саме тому енергія народжується не з маси як фізичної величини, а з радіуса і сили, котрі протидіють тискові розірваного

Монадою простору.

Від радіуса Монади залежать її енергія: «Енергія є добуток сили Монади на її радіус» [4, с. 570]. Радіуси монад, стверджував М. Руденко, є не лише просторовими, а й енергетичними величинами. Разом із енергією вони визначають також масу мікрочастки, тіла чи системи тіл – аж до Метагалактики. Дослідник виводить гравітаційні радіуси нашої Галактики (гравітаційний радіус – $1,5 \cdot 10^{16}$ см) та Сонця (гравітаційний радіус – $1,5 \cdot 10^5$ см). Гравітаційний радіус є абсолютною величиною. Радіус земної Монади, за підрахунками М. Руденка, становить 0,45 см. Монада виконує роль банка маси планети, тобто вона є гравітаційним банком.

Взявши до уваги цю якість Монади, філософ виводить формулу:

$$F_0 = \frac{Mc^2}{R_0}. \text{ Із цієї формули можемо самостійно видобути } R_0. \text{ Він}$$

визначається за формулою $R_0 = \frac{Mc^2}{F_0}$.

М. Руденко переконаний, що взявши будь-який гравітаційний радіус (Землі, Сонця, Галактики), енергію відповідної Монади, можна отримати сталу величину – $1,2 \cdot 10^{49}$ дн. Для того, щоб отримати цю сталу, він з лівого боку поставив формулу, відкинувши з чисельника двійку та свою формулу F_0 . Таким

чином він отримав рівняння: $\frac{GM}{c^2} = \frac{Mc^2}{F_0}$. Його можна скоротити і отримати Силу

Моносу, третю світову сталу: $F_0 = \frac{c^4}{G}$. Силу Моносу можна вивести із

ньютонівського закону тяжіння: $X = \frac{GM_1 \cdot M_2}{R_{0_1} \cdot R_{0_2}}$, де X – Сила Моносу.

М. Руденко виводить нову світову константу, якою, на думку письменника, потрібно користуватися, вивчаючи як космос, так і квант, сполучаючи таким чином найбільшу і найменшу величину в єдине ціле.

Сила Моносу – найбільша у Всесвіті величина, вона співмірна з загальною потужністю Всесвіту і з його скінченною масою. Ця Сила присутня навіть у найменшому радіусі: «Отже, виявляється, фотон перетворюється на корпускулу не сам по собі, а під впливом титанічної сили, яка стискає світло в межах кванта простору. А проте, напевне, й сам квант простору народжується завдяки цій силі» [4, с. 569]. Активність Сили Моносу проявляється на всіх рівнях, починаючи від електрона й завершуючи Метагалактикою. Письменник вважає, що Силу Моносу слід включити до робочого апарату ядерної фізики – він бачить її третьою світовою сталою, котрої не вистачало Я. Смородинському, щоб описати Всесвіт.

Дослідник переконаний, що за допомогою Сили Моносу можна квантувати простір і доводить це у розділі «А чи можна глибше квантувати простір?». Він пропонує квантувати простір світовою константою R , бо вона

отримана з трьох світових констант (c (швидкість світла), $\hbar$ (стала Планка, поділена на 2π), G (стала сили гравітації):

$$r = \sqrt{\frac{G\hbar}{c^3}} = 1,6 \cdot 10^{-33} \text{ см.}$$

Через формулу імпульсу Монади, яка є спільною і для атома, і для Всесвіту, М. Руденко отримав квант простору.

Квантування електрона – це межа, за якою починається мікросвіт, і, безумовно, вона є межею і для мегасвіту. Твердження про єдність мікро і макросвіту не нове, однак, за твердженням філософа, саме ця єдність і створює живий організм Всесвіту.

Визначений М. Руденком квант простору, який широко застосовується в ядерній фізиці, не є найменшою величиною квантування Всесвіту. Він пропонує значно менший квант простору, яким описується Монада електрона і має значення:

$$r_0 = 6,6 \cdot 10^{-56} \text{ см.}$$

Цей квант простору (r_0) і є радіус Монади електрона, що стоїть на межі між речовиною і матерією. Виходячи з цього, за М. Руденком, квантування простору можливе лише при наявності простору. Електрон – найменша частка речовини, і менше цієї частки не існує, принаймні, в постулатах сьогоденної науки, то й дії з неіснуючою часткою неможливі. Звідси і неможливе квантування неіснуючого простору. Електрон – це межа квантування. Дійсно, квант простору об'єднує мікро і макрокосм. Тоді чому М. Руденко окремо шукає квант простору для опису коливань електрона? Можливо, це і є частка, з якої будується Всесвіт? Що означає ця одинична частка? На частоту такої мізерної частки не може вплинути жодна сила, а раз так, частоту ν електрона ($\nu_e = 10^{20} \text{ с}^{-1}$) можна вважати const. Виходячи з цього, приймаючи частоту коливання електрона сталою, можна відшукати і квант простору, де реалізується найменша за довжиною дія електрона. М. Руденко називає простір, в якому реалізується електрон, квантом простору і одночасно монадою електрона: $r_0 = \frac{G\hbar\nu}{c^4} = 6,6 \cdot 10^{-56} \text{ см.}$

Цим твердженням філософ М. Руденко відкриває шлях до наукового дослідження будови Всесвіту. Це шанс науковцям третього тисячоліття знайти істину не тільки нашого буття, а й витoki життя в космічному вимірі.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Наукові пошуки М. Руденка є новаторськими і сміливими, вони є важливим складником наукового та літературного процесу ХХ століття і являють собою перспективний матеріал для філософських, математичних, політологічних студій із огляду на глибину порушених ним питань. Автори вбачають перспективним дослідження фундаментальної праці письменника-філософа «Енергія прогресу».

ЛІТЕРАТУРА

1. Логвиненко Ю. «Енергія прогресу» – філософська модель будови Всесвіту Миколи Руденка / Ю. Логвиненко, В. Мазуренко // Особистість, суспільство, політика: Матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. Ч. 1. / За ред. С. Терепищого, Ю. Будник, В. Грасимовича, О. Познія. – Люблін :WSEI, 2016. – С. 103–105.
2. Логвиненко Ю. Микола Руденко: феномен у світовій науці та українській літературі: монографія / Ю. Логвиненко, В. Мазуренко. – Суми: Вид-во СумДУ імені А.С.Макаренка, 2018. – 245 с.
3. Мазуренко В.О. Монадологія Г. Лейбніца, М. Бугайова, М. Руденка: порівняльний аналіз / В. О. Мазуренко, Ю.В. Логвиненко // Філософія науки: традиції та інновації. – 2017. – №2 (16). – С. 151 – 162.
4. Руденко М. Енергія прогресу. Гносис і сучасність. Метафізична поема. Публіцистика. Поема / М. Руденко. – К. : Журналіст України, 2008. – 716 с.
5. Шевчук В. Архітектоніка Всесвіту за Миколою Руденком / В. Шевчук // Дніпро. – 2000. – № 11-12. – С. 81–85.
6. Шевчук В. Україні і світові ще належить відкрити Миколу Руденка – мислителя / В. Шевчук // Дніпро. – 2007. – № 1-2. – С. 86–98.

REFERENCES

1. Lohvynenko Yu. «Enerhiia prohresu» – filosofska model budovy Vsesvitu Mykoly Rudenka / Yu. Lohvynenko, V. Mazurenko // Osobystist, suspilstvo, polityka: Mater. III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Ch. 1. / Za red. S. Terepyshchoho, Yu. Budnyk, V. Hrasymovycha, O. Pozniia. – Liublin :WSEI, 2016. – S. 103–105.
2. Lohvynenko Yu. Mykola Rudenko: fenomen u svitovii nautsi ta ukrainiskii literaturi: monohrafiia / Yu. Lohvynenko, V. Mazurenko. – Sumy: Vyd-vo SumDU imeni A.S.Makarenka, 2018. – 245 s.
3. Mazurenko V.O. Monadolohiia H. Leibnitsa, M. Buhaiova, M. Rudenka: porivnialnyi analiz / V. O. Mazurenko, Yu.V. Lohvynenko // Filosofiia nauky: tradytsii ta innovatsii. – 2017. – №2 (16). – S. 151 – 162.
4. Rudenko M. Enerhiia prohresu. Hnosys i suchasnist. Metafizychna poema. Publitsystyka. Poema / M. Rudenko. – K. : Zhurnalist Ukrainy, 2008. – 716 s.
5. Shevchuk V. Arkhitektonika Vsesvitu za Mykoloiu Rudenkom / V. Shevchuk // Dnipro. – 2000. – № 11-12. – S. 81–85.
6. Shevchuk V. Ukraini i svitovi shche nalezhyt vidkryty Mykolu Rudenka – myslytelia / V. Shevchuk // Dnipro. – 2007. – № 1-2. – S. 86–98.

АННОТАЦІЯ

В.А. Мазуренко, Ю.В. Логвиненко. Монадология Николая Руденко: самобытность и оригинальность научной платформы писателя.

В статье раскрывается уникальность теории монад Н. Руденко, который первым в мировой науке вывел физические характеристики Монады: вычислил радиус, массу, плотность, энергию и доказал, что Монада может уплотняться и создавать гравитационное поле. Теория Монад украинского философа предлагает как альтернативную стационарную (в отличие от известной нам изотропной) модель Вселенной, в которой все основывается на принципе общего порядка без случайностей.

Ключевые слова: Н. Руденко, монадология, монада, сила Моноса.

SUMMARY

Mazurenko V., Logvynenko Y. Monadology of Mykola Rudenko: uniqueness and originality of scientific platform.

Monadology is not a new science. The beginning to it was given by ancient gnostics. G. Leibniz was its founder. The developers of science of Monads are considered to be M. Bugayev, P. Florensky and others, but only M. Rudenko managed to impose geocentric standards of modern physics on concepts that for a long time were attributed to metaphysics. M. Rudenko, the first in the world of science, gave physical characteristics of the Monad: he calculated the radius, mass, density, energy and proved that the Monad can thicken and create a gravitational field.

M. Rudenko offers a stationary (unlike known isotropic) model of the Universe, in which everything is based on the principle of general order without any eventualities. Thickening and rarefaction of vacuum is the beginning of the Spheres, the birth of the Monad. Monad is pushing the Universe to win space for itself. Monad, or Nine: six forces that create the Sphere, and three additional ones – Free Light, Light Creator. The Light is spilled inside the Monads. The Monad should be seen as the Spirit Matter. There are no other realities in the world except the Monads. The thinker proves that life on the Earth does not originate from the Sun but from the World Monad. M. Rudenko did not completely remove the veil of mystery, but pointed out the alternative direction of scientific research, pointed to the lack of knowledge, that today is an obstacle to finding out the phenomenon of the Universe.

Key words: M. Rudenko, monadology, the Monad, Monos power.

УДК 37.015: 165

Р.А. Воронка

Сумской государственной педагогической
университет им. А. С. Макаренко

ФИЛОСОФСКИЙ ДИСКУРС ХАЙ-ТЕК

И НЕОБХОДИМОСТЬ ПРЕВЕНТИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье проанализирована сущность хай-тек – это прогрессивные технологии современности: нано, био, информационно-коммуникативные и